

ODGOVORI EUROPSKE KOMISIJE

NA TEMATSKO IZVJEŠĆE EUROPSKOG REVIZORSKOG SUDA

Mjere za širenje sudjelovanja u programu Obzor 2020. dobro su osmišljene, ali postizanje održivih promjena uglavnom će ovisiti o naporima nacionalnih tijela

Sadržaj

SAŽETAK (odlomci I.–X.)	2
UVOD (odlomci 1.–11.)	3
OPSEG REVIZIJE I PRISTUP (odlomci 12.–16.)	4
OPAŽANJA (odlomci 17.–86.)	4
ZAKLJUČCI I PREPORUKE (odlomci 87.–99.)	8
1. preporuka – Potrebno je ojačati upotrebu instrumenta za političku podršku	9
2. preporuka – Potrebno je ciljati na uravnoteženiju razinu sudjelovanja zemalja širenja u mjerama širenja	9
3. preporuka – Potrebno je poticati pravodobnu dostupnost dopunskih financijskih sredstava	9
4. preporuka – Potrebno je povećati mogućnost korisnika projekata da iskoriste svoje rezultate istraživanja	10
5. preporuka – Potrebno je poboljšati praćenje mjera širenja	10

Ovaj dokument sadržava odgovore Europske komisije na opažanja iz tematskog izvješća Europskog revizorskog suda u skladu s člankom 259. [Financijske uredbe](#) i bit će objavljen zajedno s tematskim izvješćem.

SAŽETAK (odlomci I.–X.)

Odgovori Komisije:

I. Put do gospodarskog rasta i konkurentnosti uvelike je povezan s istraživanjem i inovacijama. Komisija je istraživanju i inovacijama stoga posvetila posebnu pozornost u okvirnim programima EU-a, odnosno trenutačnom programu Obzor Europa (2021.–2027.) i prijašnjem programu Obzor 2020. (2014.–2020.).

II. Od 1984. odobreno je devet okvirnih programa. Komisija je od samog početka pratila sudjelovanje država članica u tim programima te je utvrdila je da među njima postoje razlike u sudjelovanju, na čijem uklanjanju radi od okvirnog programa Obzor 2020.

Trenutačnim okvirnim programom Obzor Europa nastavlja se rad na poboljšanju sudjelovanja manje uspješnih zemalja (država članica) u tom području, koji je započeo u okviru programa Obzor 2020. Kao rezultat mjera širenja koje je poduzela Komisija te bi države članice trebale ojačati svoj potencijal za uspješno sudjelovanje u postupcima istraživanja i inovacija te promicati umrežavanje i pristup izvrsnosti.

Usto, sudionici u programu trebali bi moći nadograditi svoje sustave istraživanja i inovacija kako bi ih ojačali i omogućili EU-u da napreduje kao cjelina, što je u skladu s ciljevima politike europskog istraživačkog prostora (EIP).

III. Komisija je osmislila i provela nekoliko aktivnosti u okviru programa Obzor 2020. Te su aktivnosti sljedeće:

Udruživanje: podupiranje/osnivanje centara izvrsnosti kao uzora za poticanje izvrsnosti, novih ulaganja i reformi sustava istraživanja i inovacija.

Povezivanje: razvoj izvrsnosti u odabranom području istraživanja i inovacija, povećanje vidljivosti istraživačkih institucija i sveučilišta te usavršavanje vještina njihova osoblja.

Katedre EIP-a: potpora sveučilištima ili istraživačkim organizacijama iz zemalja koje ispunjavaju uvjete u privlačenju i zadržavanju visokokvalitetnih ljudskih resursa te pomoć izvrsnim znanstvenicima i njihovim timovima da postanu pokretači promjena u svojem području.

Europska suradnja u znanosti i tehnologiji (COST): prekogranična znanstvena mreža koja izvrsnim istraživačima i inovatorima pomaže da pristupe europskim i međunarodnim mrežama.

V. Mjere širenja u okviru programa Obzor 2020. bile su pokretač reformi i promjena u nacionalnim sustavima istraživanja i inovacija, uz pomoć njih potaknuta su nova partnerstva, uvedeni novi znanstveni kurikulumi i proširene mreže te je potaknuto objavljivanje većeg broja stručno recenziranih međunarodnih publikacija.

Proteklih su godina zemlje širenja povećale svoje sudjelovanje u okviru programa Obzor 2020. U prosjeku je ono činilo 7,2 % ukupnog proračuna programa Obzor 2020. koji je dosad dodijeljen (povećanje s 5,5 % u Sedmom okvirnom programu (FP7)).

Komisija nastavlja raditi na tom pitanju. Međutim, uspješnost tih mjera ovisi o sustavima uspostavljenima na nacionalnoj ili regionalnoj razini.

U Uredbi o programu Obzor Europa u tom se pogledu navodi da se nastojanja Komisije „odražavaju u razmjernim mjerama država članica [...] uz potporu Unijinih, nacionalnih i regionalnih fondova¹.”

VI. Od 2015. instrumentom za političku podršku (PSF) državama članicama i zemljama povezanim s programom Obzor Europa pruža se praktična potpora u osmišljavanju, provedbi i evaluaciji reformi kako bi se poboljšala kvaliteta njihovih ulaganja, politika i sustava u području istraživanja i inovacija.

U okviru tog instrumenta zemlje koje su se za njega prijavile dobile su preporuke. To su važni savjeti za poboljšanje nacionalnih sustava istraživanja i inovacija. Njihova provedba ovisi o nacionalnim vladama.

VII. Očekuje se da će mjere širenja uspostavljene nakon pokretanja programa Obzor 2020. u budućnosti donijeti brojne rezultate. Međutim, još je prerano da bi se ocijenila djelotvornost provedenih projekata ili projekata koji su još u tijeku.

VIII. Prethodno navedene mjere širenja ostvaruju obećavajuće rezultate. Međutim, Europski revizorski sud u izvješću je istaknuo određene aspekte provedbe tih mjera na kojima će Komisija raditi. Komisija je i u svojem postupku praćenja utvrdila određena pitanja koja treba riješiti kako bi se uspješnost tih mjera dodatno povećala.

IX. U Uredbi o uspostavi programa Obzor Europa (spomenuti članak 50. Uredbe o programu Obzor Europa) utvrđen je skup pravila za praćenje. Komisija će u tom pogledu uspostaviti sustav za odgovarajuće praćenje provedbe mjera širenja.

X. Komisija prihvaća sve preporuke.

UVOD (odlomci 1.–11.)

Zajednički odgovor na odlomke 1.–5.:

Razlike u uspješnosti u istraživanju i inovacijama među državama članicama složeno su i višeslojno pitanje zajedničke odgovornosti koje ima europsku, nacionalnu i regionalnu dimenziju. Programom Obzor 2020. uveden je skup ciljanih aktivnosti u okviru komponente „širenje izvrsnosti i sudjelovanja”, koja je općepoznata pod nazivom „širenje” i iz koje je 900 milijuna EUR namijenjeno aktivnostima kao što su udruživanje, povezivanje, katedre EIP-a i COST kako bi se manje uspješnim zemljama pomoglo da općenito postanu uspješnije u području istraživanja i inovacija, a s vremenom i olakšalo njihovo veće sudjelovanje u okvirnim programima.

Kad je riječ o programu Obzor Europa, suzakonodavci su se dogovorili da će udio proračuna za to područje djelovanja povećati na 3,3 % u odnosu na 1 % u okviru programa Obzor 2020. Takvim povećanjem proračuna omogućit će se veći učinak planiranih mjera te će se u većoj mjeri pridonijeti poticanju izvrsnosti u cijelom EU-u.

Aktivnosti širenja sudjelovanja i izvrsnosti pridonose izgradnji kapaciteta u području istraživanja i inovacija u zemljama koje zaostaju. Time se jača njihov potencijal za uspješno sudjelovanje u transnacionalnim postupcima istraživanja i inovacija te se promiču umrežavanje i pristup izvrsnosti.

¹ Uredba (EU) 2021/695 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa, o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i širenje rezultata te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1290/2013 i (EU) br. 1291/2013, članak 7. stavak 5.

Od sudionika u programu očekuje se da će moći nadograditi svoje sustave istraživanja i inovacija, ojačati ih te omogućiti EU-u da napreduje kao cjelina, što je skladu s ciljevima EIP-a.

U okviru programa Obzor Europa cilj je mjera kao što su udruživanje, povezivanje, katedre EIP-a te cirkulacija mozgova i inicijative izvrsnosti pomoći u širenju izvrsnosti, poboljšanju upravljačkih vještina u području istraživanja i inovacija te izgradnji stabilnih temelja za suradnju s partnerima u cijeloj Europi. Komisija očekuje da će funkcionalan sustav nacionalnih kontaktnih točaka potencijalnim korisnicima omogućiti prethodnu provjeru prijedloga. Taj sustav nadopunit će se uslugom uparivanja, koja bi trebala pomoći u pronalasku subjekata koji bi mogli surađivati. Nova posebna mjera (takozvani instrument „hop on”) omogućit će novim partnerima iz zemalja širenja da se pridruže suradničkim projektima u području istraživanja i inovacija koji su u tijeku te će pridonijeti uspostavi suradničkih veza.

Programi Obzor 2020. i Obzor Europa natjecateljski su programi koji se temelje na izvrsnosti.

OPSEG REVIZIJE I PRISTUP (odlomci 12.–16.)

Nema odgovora Komisije.

OPAŽANJA (odlomci 17.–86.)

Odgovori Komisije:

28. Za vrijeme provedbe programa Obzor 2020. instrumentom za političku podršku državama članicama i zemljama povezanim s tim programom od 2015. pružala se praktična potpora u osmišljavanju, provedbi i evaluaciji reformi kako bi se poboljšala kvaliteta njihovih ulaganja, politika i sustava u području istraživanja i inovacija.

Te se mjere i dalje provode u okviru instrumenta za političku podršku programa Obzor Europa, koji je pokrenut u veljači 2021. i trebao bi pružiti dobre primjere iz prakse, neovisno stručno znanje visoke razine te smjernice na zahtjev država članica i pridruženih zemalja. Aktivnosti u okviru instrumenta za političku podršku redovito se predstavljaju te o njima raspravlja Odbor za europski istraživački prostor i inovacije (ERAC).

32. Instrument za političku podršku analitički je alat za predlaganje preporuka. Relevantni dionici koji možda nisu naklonjeni promjeni *statusa quo* mogu se protiviti provedbi tih preporuka, pa je za nju stoga potrebno političko vodstvo na nacionalnoj razini.

Komisija prima na znanje primjedbu koju je iznio Sud te radi na njoj. Međutim, u evaluaciji instrumenta za političku podršku iz 2019. zaključila je da su savjeti neovisnih stručnjaka i uzajamno učenje oblikovateljima politika pomogli da razumiju vlastite sustave istraživanja i inovacija te razviju perspektivu koja je otvorenija prema van. Nadalje, u toj se evaluaciji priznaje da zemlje istinski trebaju takvu vrstu podrške te da će je trebati i u narednim godinama.

33. Iako se slaže s opažanjem Suda, Komisija je analizirala izvješća o instrumentu za političku podršku koja su stručnjaci podnijeli nakon provjere sustava istraživanja i inovacija u predmetnoj zemlji.

S tom se državom članicom o izvješću zatim opsežno bilateralno raspravljalo kako bi se preporuke i opažanja tih stručnjaka stavili u kontekst.

Države članice stoga se potiču da razmotre preporuke iz izvješća kako bi poboljšale vlastiti sustav istraživanja i inovacija.

35. Države članice u potpunosti su odgovorne za provedbu preporuka koje su stručnjaci iznijeli u svojim izvješćima.

O stručnom izvješću o instrumentu za političku podršku raspravlja se s relevantnim državama članicama kako bi one iznijele vlastita stajališta i procijenile kako najbolje provesti predložene preporuke.

39. Izvješće o evaluaciji instrumenta za političku podršku koju je Komisija provela 2019. objavljeno je prije, odnosno kao dio pripreme osmišljavanja instrumenta u okviru programa Obzor Europa. Nakon što je u veljači 2021. u okviru programa Obzor Europa donesen izmijenjeni instrument za političku podršku, u postupku je uzeta u obzir provedba preporuka iz evaluacije instrumenta za političku podršku.

41. Instrument za političku podršku alat je kojim se državama članicama pomaže u postupcima reformi, ali se može nadopuniti drugim mjerama potpore.

ZAJEDNIČKI ODGOVOR NA ODLOMKE OD 42. DO 49.: Komisija od donošenja mjera širenja prati napredak u sudjelovanju država članica koje ispunjavaju uvjete.

Iako te zemlje još nisu dosegnule željenu razinu sudjelovanja, očekuje se da će te mjere biti uspješne. Većina projekata iz programa Obzor 2020. još traje, a u okviru programa Obzor Europa provode se nove mjere.

Kad je riječ o programu Obzor Europa, člankom 7. stavkom 5. Uredbe utvrđuje se sljedeće načelo:

„Programom se podupiru zemlje širenja da povećaju svoje sudjelovanje u njemu i promiču široku geografsku pokrivenost u suradničkim projektima, među ostalim širenjem znanstvene izvrsnosti, promicanjem novih suradničkih veza, poticanjem cirkulacije mozgova, kao i provedbom članka 24. stavka 2. i članka 50. stavka 5.

Ti se naponi odražavaju u razmjernim mjerama država članica, među ostalim određivanjem privlačnih plaća za istraživače, uz potporu Unijinih, nacionalnih i regionalnih fondova.

Bez dovođenja u pitanje kriterija izvrsnosti posebna pozornost posvećuje se geografskoj ravnoteži, ovisno o situaciji u dotičnom području istraživanja i inovacija, panelima za evaluaciju i tijelima kao što su odbori i skupine stručnjaka.”

50. Programi Obzor 2020. i Obzor Europa natjecateljski su programi te se ne mogu odrediti kvote za zemlje. Međutim, njima se zemljama širenja pomaže da povećaju svoje sudjelovanje u tim programima i promiče se široka geografska pokrivenost (vidjeti odgovor na odlomak 42., članak 7. stavak 5. Uredbe o uspostavi programa Obzor Europa i pravilima za sudjelovanje). Očekuje se da će se zahvaljujući sve većem portfelju projekata, sve raznolikijim mjerama i ciljanim komunikacijskim aktivnostima uključujući ojačanu mrežu nacionalnih kontaktnih točaka, razlike u sudjelovanju među zemljama širenja u okviru programa Obzor Europa dodatno ujednačiti.

52. Sud upućuje na određene aspekte provedbe mjera širenja koji proizlaze iz njegove analize projekata u tijeku.

Oni su uglavnom povezani s kapacitetom izgradnje sustava kojim se podupire daljnji razvoj istraživanja i inovacija na nacionalnoj razini u zemljama širenja.

Cilj je prvog strateškog plana za program Obzor Europa (2021.–2024.) poduprijeti geografsku raznolikost, izgraditi potrebne kapacitete za uspješno sudjelovanje u postupcima istraživanja i inovacija te promicati umrežavanje i pristup izvrsnosti.

Rješavanje tih pitanja predviđa se u dijelu programa rada Obzora Europa za razdoblje 2023.–2024. koji se odnosi na „Širenje sudjelovanja i jačanje europskog istraživačkog prostora”, čija je izrada u tijeku.

Portfelj dopunskih mjera (program rada Obzora Europa za razdoblje 2023.–2024.), čiji je cilj izgraditi kapacitete za istraživanja i inovacija u zemljama širenja, među ostalim u okviru nacionalnih i regionalnih reformi istraživanja i inovacija te ulaganja u njih, tim će zemljama stoga omogućiti da postanu konkurentnije na europskoj i međunarodnoj razini.

Izgradnja kapaciteta neće se odnositi na strogo znanstvene kapacitete, već će uključivati i razvoj upravljačkih i administrativnih kapaciteta u korist institucija koje žele preuzeti vodeće uloge u konzorciju.

Mjere udruživanja pridonijet će uspostavi novih ili modernizaciji postojećih centara izvrsnosti razvojem vrlo bliskog i strateškog partnerstva s vodećim institucijama iz inozemstva. Učinak će se pojačati *ex ante* uvjetom osiguravanja dopunskih ulaganja (osobito za infrastrukturu, zgrade, hardver) iz strukturnih fondova ili drugih izvora.

Nadalje, zorno će prikazati uspješnost modernog upravljanja i tako potaknuti opće reforme u nacionalnom okruženju istraživanja i inovacija.

57., DRUGA ALINEJA. Na temelju regulatornog okvira za sredstva EFRR-a za razdoblje 2014.–2020. konačni je datum prihvatljivosti 31. prosinca 2023. Međutim, u smjernicama za zaključenje nude se dvije mogućnosti za operacije koje se sufinanciraju sredstvima EFRR-a, a koje se ne mogu dovršiti do datuma podnošenja dokumenata o zaključenju (15. veljače 2025.):

- projekti koji ne funkcioniraju (odnosno projekti koji fizički nisu završeni ili u potpunosti provedeni) s ukupnim troškovima većima od 2 milijuna EUR u određenim se uvjetima mogu dovršiti godinu dana kasnije (15. veljače 2026.) s pomoću drugih sredstava,
- projekti s ukupnim troškovima većima od 5 milijuna EUR u određenim se uvjetima mogu prenijeti u programsko razdoblje 2021.–2027., pri čemu se operacija mora sastojati od dvije prepoznatljive faze, a 2. faza mora ispunjavati uvjete za razdoblje 2021.–2027. (odnosno mora biti u skladu sa svim primjenjivim pravilima za razdoblje 2021.–2027. (članak 118. Uredbe (EU) 2021/1060) te se stoga može financirati sredstvima za razdoblje 2021.–2027.).

Odgovor na okvir 3. – Primjer poteškoća s dopunskim sredstvima iz EFRR-a zabilježenih u jednom projektu udruživanja:

Upravljačka tijela dužna su pri odabiru operacija za potporu iz EFRR-a postupati s dužnom pažnjom. Kašnjenja su uzrokovana složenošću postupka koji zahtijeva upravljačko tijelo te poteškoćama s kojima se korisnik susreo u prikupljanju i podnošenju potrebne dokumentacije.

59. Komisija je u okviru programa Obzor Europa utvrdila pravila za praćenje programa i izvješćivanje o njemu. (članak 50.). U tom će pogledu kontinuirano pratiti upravljanje programom i njegovu provedbu. Sustavom za izvješćivanje o uspješnosti osigurat će se da se podaci za praćenje provedbe i rezultatâ programa prikupljaju učinkovito, djelotvorno i pravodobno.

Komisija će se stoga pobrinuti da se ti aspekti uzmu u obzir za praćenje provedenih mjera širenja, kao što je Sud naveo u odlomku 61.

ZAJEDNIČKI ODGOVOR NA ODLOMKE 60. I 61.:

Osim što se ocjenjuju *ex ante*, dopunska su sredstva od travnja 2021. obuhvaćena i područjem primjene postupka praćenja u smislu da je Komisija počela tražiti izvješće o upotrebi dopunskih sredstava u fazi revizije projekta, čime je dodatno istaknula potrebu da se o njima izvješćuje i da njihova upotreba bude transparentna.

63. Osmišljavanje mjera širenja je zahtjevno. Njihov je cilj znatno povećati istraživačku uspješnost korisnikâ u odabranom znanstvenom području te im olakšati dobivanje sredstava na temelju konkurentnosti. Zapošljavanje međunarodnog osoblja važan je čimbenik za postizanje tih ciljeva. Komisija stoga zahtijeva da istraživači na visokoj razini koji se zapošljavaju u svrhu provedbe programa budu izvrsni istraživači i voditelji istraživanja u određenom području istraživanja s dokazanim iskustvom djelotvornog vodstva.

U članku 7. stavku 5. Uredbe o programu Obzor Europa (2021.–2027.) navodi se sljedeće: „Ti se naponi odražavaju u razmjernim mjerama država članica, među ostalim određivanjem privlačnih plaća za istraživače, uz potporu Unijinih, nacionalnih i regionalnih fondova.”

64. Komisija u okviru programa Obzor Europa zahtijeva, kao što je to utvrđeno u programima rada, da zemlje širenja jasno opišu predviđeni paket naknada za istraživače na visokoj razini i kriterije na temelju kojih je utvrđena razina primitaka, kao i funkcije, razinu odgovornosti i obveze istraživača.

65. Programima rada Komisije u okviru programa Obzor Europa (2021.–2027.) pridaje se i posebna pozornost održivosti mjera širenja.

Komisija u tom pogledu od kandidata traži da podnese plan ulaganja, uključujući pismo/pisma o preuzimanju obveza za dopunska sredstva od nadležnih nacionalnih/regionalnih tijela ili privatnih izvora za izdvajanje financijskih sredstava (npr. sredstva koja dolaze iz programa sufinanciranih sredstvima EFRR-a ili drugim izvorima) za uspostavu budućeg centra, posebice u pogledu ulaganja u infrastrukturu i opremu. Pismo/pisma o preuzimanju obveza za dopunska sredstva projekta bit će sastavni dio evaluacije prijedloga.

Ostvarivanje dodatnog prihoda od iskorištavanja rezultata istraživanja zahtijeva odgovarajuću razinu zrelosti institucije koja ima koristi od sredstava namijenjenih širenju.

68. O problemu postizanja samoodrživosti nakon prestanka dodjele bespovratnih sredstava EU-a posebno se raspravlja na sastancima u svrhu revizije projekata. Valja imati na umu da održivost ne znači neuključenost u sustave. Normalno je da centri izvrsnosti nastave djelovati u okviru određenog sveučilišta ili istraživačke institucije. Činjenica da većina centara čak i sad uspijeva dobiti sredstva na temelju konkurentnosti iz različitih izvora, iako projekti još nisu završeni, predstavlja dobar napredak prema njihovoj održivosti.

69. Pečati izvrsnosti dodijeljeni su samo projektnim prijedlozima za mjeru Udruživanje² iz prvog poziva na podnošenje prijedloga u okviru programa Obzor 2020. za koje je ocijenjeno da prelaze prag kvalitete, ali im zbog ograničenog proračuna za taj poziv nisu dodijeljena sredstva.

Predviđa se da će u okviru programa Obzor Europa Udruživanje biti jedna od mjera kojima će se dodijeliti pečat izvrsnosti.

72. Služba Zajednice za informiranje u području istraživanja i razvoja (CORDIS) ima bogat i strukturiran javni repozitorij s informacijama o projektima kao što su informativni članci o projektima, sudionici, izvješća, krajnji rezultati i poveznice na publikacije otvorenog pristupa.

Informacije dostavljaju korisnici projekta putem skladišta podataka za elektroničko upravljanje bespovratnim sredstvima, a one se jednom mjesečno prenose u CORDIS. Nadalje, prema pravnoj tipologiji svi su instrumenti širenja mjere koordinacije i potpore, a ne mjere istraživanja ili inovacija, što znači da se rezultati istraživanja javljaju samo kao naknadna aktivnost koja nije nužno zabilježena u izvješćima o projektu.

76. Mjere udruživanja osmišljene su kako bi se uspostavili novi ili modernizirali postojeći centri izvrsnosti razvojem vrlo bliskog i strateškog partnerstva s vodećim institucijama iz inozemstva. Nakon uspostave centri bi trebali služiti kao ogledni centri s dalekosežnim učinkom i uzori za

privlačenje najboljih talenata. Nadalje, trebali bi zorno prikazati uspješnost modernog upravljanja i tako potaknuti opće reforme u nacionalnom okruženju istraživanja i inovacija.

U tom se kontekstu očekuje da će mjere koje su u tijeku imati bitan učinak na razini zemalja širenja.

77. Katedre EIP-a osmišljene su za potporu sveučilištima ili istraživačkim organizacijama iz zemalja koje ispunjavaju uvjete u privlačenju i zadržavanju visokokvalitetnih ljudskih resursa pod vodstvom izvanrednog istraživača i voditelja istraživanja („nositelj katedre EIP-a”) te u provedbi strukturnih promjena radi postizanja izvrsnosti na održivoj osnovi.

U tom se kontekstu očekuje da će mjere koje su u tijeku imati bitan učinak na razini zemalja širenja.

ZAJEDNIČKI ODGOVOR NA ODLOMKE OD 81. DO 83.:

Izvršna agencija za istraživanje objavila je u prosincu 2021. izvješće o učinku širenja izvrsnosti i sudjelovanja, uključujući neke rezultate programa Obzor 2020. i izgleda za program Obzor Europa.

U tom se izvješću daje uvid u učinak projekata širenja u okviru programa Obzor 2020. koji je proizašao iz mjera udruživanja, povezivanja i katedri EIP-a.

To izvješće o učinku širenja obuhvaća razmatranje o ekonomskim, socijalnim i znanstvenim učincima te njihovu analizu. Studija učinaka prikazana je u skladu s korporativnom strukturom koja je u okvirnom programu Obzor Europa utvrđena za smjerove učinaka. U izvješću su navedeni ključni učinci utvrđeni za mjere udruživanja, povezivanja i katedri EIP-a potkrijepljeni podacima iz anketa, a glavne poruke iznesene su u zaključcima i konačnim preporukama.

Zaključke koji proizlaze iz tog izvješća Komisija uzima u obzir pri daljnjem osmišljavanju politike i praćenju programa.

84. Komisija radi na utvrđivanju najboljih ključnih pokazatelja uspješnosti za mjere širenja u bliskoj budućnosti, kao i na pronalasku raznolikijih načina da se zorno prikaže uspješnost projekta.

Međutim, kao što navodi Sud, Komisija je provela ankete među korisnicima kako bi procijenila napredak projekata i donijela zaključke o napretku programa.

86. Komisija namjerava provesti novu mjeru unutar portfelja širenja uvedenog programom rada za razdoblje 2023.–2024. kako bi korisnicima pomogla širiti i iskoristavati rezultate. Praćenje nakon dovršetka razdoblja financiranja osigurat će se sustavnom evaluacijom učinka zaključenih projekata po isteku odgovarajućeg vremenskog razdoblja.

ZAKLJUČCI I PREPORUKE (odlomci 87.–99.)

Odgovori Komisije:

87. Politika istraživanja i inovacija može težiti većoj izvrsnosti samo ako svi napreduju. Sustav istraživanja i inovacija u EU-u treba promicati uključiviji pristup kako bi u njemu svi mogli sudjelovati i imati koristi od njega. Postojeće razlike između vodećih zemalja i zemalja koje zaostaju u području istraživanja i inovacija mogu se otkloniti ulaganjima u istraživanja i inovacije te uvođenjem strukturnih reformi politika.

Za otklanjanje tih razlika usto je ključna uža povezanost između istraživanja i inovacija i institucijske suradnje kako bi se proizvelo visokokvalitetno znanje.

Nadalje, zemlje koje su manje napredne u području istraživanja i inovacija moći će nadograditi svoje sustave istraživanja i inovacija, ojačati ih te omogućiti EU-u da napreduje kao cjelina tako što

će nadogradnjom postojeće izvrsnosti i povezivanjem u šire mreže. U tu je svrhu potrebno aktivirati i koordinirati sva moguća sredstva.

88. Da bi mjere koje je Komisija poduzela bile uspješne, nacionalni i regionalni sustavi moraju uložiti dodatni trud u napredak institucijskih reformi i transformaciju sustava istraživanja i inovacija, među ostalim tako što će aktivirati nacionalna ulaganja u kapacitete istraživanja i inovacija te u partnerstvu s izvanrednim europskim i međunarodnim institucijama podići razinu izvrsnosti dionika u istraživanju i inovacijama u zemljama širenja.

1. preporuka – Potrebno je ojačati upotrebu instrumenta za političku podršku

1.A Komisija prihvaća preporuku.

1.B Komisija prihvaća predloženu preporuku da uspostavi mehanizme (kao što je „PSF open”) kako bi osigurala provedbu preporuka iznesenih u kontekstu prethodnih vježbi na razini zemalja u okviru instrumenta za političku podršku i u skladu s povezanim reformama europskog semestra i planova za oporavak i otpornost.

91. Program Obzor Europa nastavak je programa Obzor 2020. te kao takav ima za cilj povećati sudjelovanje korisnika iz mjera širenja u okvirnom programu.

Komisija je svjesna opažanja koja je iznio Sud te će postupiti u skladu s njima.

2. preporuka – Potrebno je ciljati na uravnoteženiju razinu sudjelovanja zemalja širenja u mjerama širenja

Komisija prihvaća preporuku i ispitat će moguće mjere za razvoj sudjelovanja zemalja širenja.

94. Iako kontinuirano pridaje pozornost dopunskim financijskim sredstvima za projekte širenja (odnosno provodi *ex ante* kontrole), Komisija je opseg praćenja sad proširila na cjelokupno trajanje projekta. Komisija je u tu svrhu počela tražiti izvješće o upotrebi dopunskih sredstava u fazi revizije projekta, čime je dodatno istaknula potrebu da se o njima izvješćuje i da njihova upotreba bude transparentna.

3. preporuka – Potrebno je poticati pravodobnu dostupnost dopunskih financijskih sredstava

Komisija prihvaća preporuku.

Člankom 73. Uredbe o zajedničkim odredbama za fondove Unije koji se provode u okviru podijeljenog upravljanja u programskom razdoblju 2021.–2027. utvrđuju se pravila koja se primjenjuju na odabir operacija koji provode upravljačka tijela. Stavak 4. tog članka sadržava posebne odredbe za operacije koje se sufinanciraju iz programa Obzor Europa ili kojima je dodijeljen pečat izvrsnosti. Te odredbe mogu olakšati i ubrzati odabir takvih operacija koji provode upravljačka tijela. Komisija trenutačno priprema smjernice o sinergijama između programa Obzor Europa i EFRR-a (među ostalim o upotrebi pečata izvrsnosti i udruživanju).

95. Mjere koje su donesene tijekom proteklog programa Obzor 2020. većinom se i dalje provode.

Rad se u tom smislu nastavlja u novom okvirnom programu Obzor Europa, koji je donijela Komisija, te se uzimaju u obzir iskustva stečena u prethodnom programu te izvješća i praćenja povezana s projektima u tijeku.

96. Vidjeti odgovor Komisije na odlomak 72.

4. preporuka – Potrebno je povećati mogućnost korisnika projekata da iskoriste svoje rezultate istraživanja

4.A Komisija prihvaća preporuku.

4.B Komisija prihvaća preporuku.

4.C Komisija prihvaća preporuku.

98. Vidjeti odgovor Komisije na odlomak 59.

99. Komisija će razraditi dosljedan okvir ključnih pokazatelja uspješnosti za cijeli portfelj mjera širenja i pritom uzeti u obzir posebne zahtjeve pojedinačnih mjera. To će uključivati dokument za korisnike sa smjernicama za obveznu provedbu.

5. preporuka – Potrebno je poboljšati praćenje mjera širenja

5.A Komisija prihvaća preporuku.

5.B Komisija prihvaća preporuku.